«Քայլ առ քայլ» բարեգործական հիմնադրամ

«Նախադպրոցական հաստատության մանկավարժական աշխատողների մասնագիտական կարողությունների և հմտությունների զարգացման» ծրագիր

ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

Թեմա՝ Ազգային տոների, ծեսերի կազմակերպման առանձնահատկությունները կրթական գործընթացում.

Դաստիարակ՝ Ֆլորա Գրիգորյան

Մանկապարտեզ՝ ՀՀ Վայոց Ձորի մարզ
«Արփիի » ՀՈԱԿ Մանկապարտեզ

2023թ.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ 3

ԳԼՈՒԽ 1. ԱԶԳԱՅԻՆ ՏՈՆԵՐՆ ՈՒ ԾԵՍԵՐԸ 5

1.1. Բերքի Տոն - Խաղողաձեռ 8

2. ԳԼՈՒԽ 2. ՏՈՆԵՐԻ ԵՎ ԾԵՍԵՐԻ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՄԱՆ ԱՌԱՆՁՆԱՀԱՏԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ 9

2.1.Ծիսական խաղերի իրականացում 11

2.2.Բերքի Տոնի և Խաղողաձեռի կատարումը մանակապարտեզի ավագ խմբում 13

2.3. Միջոցառման պլան 15

ԿԱՐԾԻՔՆԵՐ..... 17

ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ 18

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ 19

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

Հետազոտական աշխատանքս կրում է <<Ազգային տոների եւ ծեսերի կազմակերպման առանձնահատկությունները կրթական գործընթացում>> վերնագիրը: Թեման ընտրելիս հաշվի եմ առել թեմայի արդիականությունը: Արդի հասարակության համար կարևորագույն խնդիրներից է բարոյական ազգային նորմերի ճիշտ արժևորումը և նոր սերունդների դաստիարակության գործում դրանց կիրառումը:

Հետազոտության նպատակն է ուսումնասիրել ազգային տոներն ու ծեսերը, դրանց կազմակերպման առանձնահատկությունները կրթական գործընթացում:

Յուրաքանչյուր ոք, ով մուտք է գործում կրթական միջավայր, ունի առաքելություն՝ այն է կրթելու և դաստիարակելու հայրենիքին արժանի, բարոյական, ազգային և ավանդական արժեքները բարձր պահող անհատներ: Յուրաքանչյուր անձի, երեխայի մեջ պետք է սերմանել սեր հայրենիքի և ազգի նկատմամբ, իսկ ժամանակի ընթացքում այս սերը պետք է մեծացնել և ավելացնել:Հետազոտական աշխատանքի նպատակն է՝ ուսումնասիրել ազգային տոների և ծեսերի կազմակերպման առանձնահատկությունները, դրանց օգտակարությունը երեխաների արժեհամակարգի, ազգային մտածելակերպի ձևավորման գործընթացում: Մեր երկրում երեխաների մեջ ազգային արժեքների ձևավորումը ներառված է Հայաստանի Հանրապետության պետական չափորոշչում, և որպես բովանդակային բաղադրիչ, հաշվի առնելով երեխաների կարողունակությունները՝ պետք է ունենալ համապատասխան վերջնարդյունքներ: Ազգային արժեքները կարևոր նշանակություն ունեն եւ ձևավորվում են պատմական զարգացման ընթացքում: Նրանք կազմում են ներկա կեցության հիմքը և բնականոն գոյության և զարգացման երաշխիքը:

Անձի բազմակողմանի ձևավորման և զարգացման համար կարևոր է նրա արժեհամակարգում բարոյական, գեղագիտական, հոգևոր,մշակութային արժեքների ընկալումը:Այսօր աճող սերնդի դաստիարակության գործն ընթանում է տարբեր հանգամանքների ազդեցության ներքո՝ ազգային, մշակութային,ընտանեկան,կրթական և այլն: Հաշվի առնելով այս բազմաթիվ հանգամանքները՝ մանկավարժության համար խնդիր է դառնում երեխաների ազգային գիտակցության ձևավորումը սեփական ժողովրդի պատմության ու մշակութային հենքի վրա:

Մանկավարժի առաքելություններից մեկն էլ երեխայի մեջ իր ազգին բնորոշ բարոյական եւ հոգևոր արժեքների ձևավորումն ու զարգացումը սերմանելն է:Իմ խնդիրն է պահպանել եւ փոխանցել այն արժեքները, որոնք ժառանգել ենք մեր նախնիներից: Ազգային արժեք են իհարկե մեր ազգային տոներն ու ծեսերը:

ԳԼՈՒԽ 1. ԱԶԳԱՅԻՆ ՏՈՆԵՐՆ ՈՒ ԾԵՍԵՐԸ

Կրթական համակարգի հենց առաջին օղակից՝ մանկապարտեզից է սկսվում մանկան աշխարհճանաչմանն ուղղված տարրական գիտելիքների յուրացումը: Հիմնականում այստեղ է ձևավորվում նրա վերաբերմունքը աշխարհի, մարդկանց, շրջապատի նկատմամբ:Այստեղ է, որ նրա մեջ սերմանվելու են մարդուն այսօր այնքան անհրաժեշտ բարության առաջին հատիկները: Հայ երեխայի բարության ու առաքինության առաջին սերմնացանը քրիստոնեական տարրական գիտելիքների ուսուցումն է: Հայ երեխային անհրաժեշտ է հայեցի կրթություն ու դաստիարակություն և մենք՝ մանկավարժներս պարտավոր ենք ըստ արժանվույն կատարել մեզ վստահված գործը, այսինքն հայ մանուկներին դաստիարակել հայեցի և քրիստոնեաբար: Մշակույթը չէր պահպանվի, եթե գոյություն չունենային սերնդեսերունդ նրա փոխանցման միջոցները: Մշակույթի փոխանցման ձևերի մեջ կարևոր դեր ունեն ծեսերը և ազգային տոները: Մենք հայերս մեր հիշողության, մեր պատմության տերն ենք ու ժառանգորդը՝ Հայկ Նահապետից մինչև հավերժություն:Մենք պետք է ուժ առնենք մեր ազգային արժեքներից՝ նրանցից վերցնենք լավագույնը, ազգային մտածողության շարժառիթներն ու ուղենիշները: Երեխաների աշխարհընկալման, գեղագիտական ճաշակի ձևավորման համար առանձնահատուկ նշանակություն ունեն ազգային տոները, ընտանեկան հանդիսությունները, տաղավար տոներին նվիրված հետաքրքիր միջոցառումները: Երեխաների գեղագիտական և քրիստոնեական դաստիարակության գործում անգնահատելի նշանակություն ունեն ընտանեկան, ժողովրդական, ազգային հանդիսությունների մանկականացված միջոցառումները: Դրանք հոգեհարազատ են երեխաներին, քանի որ այս դեպքում նրանք դառնում են մասնակից և կատարող: Ազգային արժեք են նաև ծեսերը: Մշակույթը չէր պահպանվի և սերնդեսերունդ չէր փոխանցվի, եթե գոյություն չունենային դրան նպաստող որոշակի միջոցներ, որոնցից կարող ենք առանձնացնել պատմության ընթացքում ձևավորված ծեսերը: Ծեսն իրենից ներկայացնում է ավանդական կրոնական արարողություն, որին հավատացյալները վերագրում են մոգական հատկություններ: Ծեսը լայն տարածում ունի կրոնում, կենցաղում: Այն խորհրդանշական ձևերով վերարտադրում է ժողովրդի անցյալի կարևոր փուլում կատարված իրադարձությունները և դրանց միջոցով ապահովում է ազգի, ժողովրդի

միասնականությունը: Հայոց եկեղեցում ծեսերը հաստատել, սահմանել և կարգավորել են կաթողիկոսները՝ համաձայն Աստվածաշնչյան մեկնությունների: Այս գործում մեծ ներդրում են ունեցել Գրիգոր Լուսավորիչ և Ներսես Մեծ կաթողիկոսները: Հայոց ազգային տոներն ու ծեսերը տարբեր ժամանակներում տարբեր դրսևորումներ են ունեցել: Սակայն այդ տոների արմատներն այնքան խորն են եղել ժողովրդի ինքնագիտակցության մեջ, որ ժամանակի կրոնական փոփոխությունները նույնպես չեն կարողացել ազդել դրանց վրա: Հայկական մշակույթը հնուց ի վեր մինչ օրս էլ աչքի է ընկնում իր բազմաթիվ ու յուրօրինակ ազգային տոներով: Մենք բոլորս այս տոները նշում ենք, որպես քրիստոնեական և եկեղեցական տոներ, սակայն այս տոների մեծ մասը գալիս է դեռևս նախաքրիստոնեական ժամանակներից: Ժողովրդի մեջ տոները նշելու ձգտումը շատ մեծ է, և տոնը ոչ թե հայտարարված տոնական օրն է, այլ՝ այդ օրվա բովանդակությանը և ժողովրդի մշակութային նորմերին համապատասխան տոնա ծիսական արարողակարգը: Հայ ազգային տոներն ունեն ծիսական արարողակարգ: Այդ տոներից են Նոր տարին, Սուրբ ծնունդը, Տեառնընդառաջը, Բարեկենդանը, Ծաղկազարդը, Համբարձումը, Վարդավառը,Բերքի տոնը, Խաղողաբեսը: Մարդիկ այնքան էին հավատում ծեսերի զորությանը, որ հնարել էին անձրևաբեր և անձրևախափան ծեսերը՝ որպեսզի կարողանային ծեսերի միջոցով կարգավորել բնության երևույթները:

Ծեսերը աչքի են ընկնում իրենց պատմական և ճանաչողական արժեքներով: Դրանք ստեղծվում են ոչ թե պատահական դեպքերի շուրջ, այլ ժողովրդի համար կենսական նշանակություն ունեցող իրադարձությունների կապակցությամբ: Ծեսերի շնորհիվ պահպանվել և սերնդե-սերունդ են փոխանցվել ազգային կյանքի բոլոր էական կողմերը ու ազգային առանձնահատկությունները: Դարերի ընթացքում հարատևած ծեսերի բովանդակությունն իր բազմակողմանի ազդեցությունն է ունեցել առօրյա կյանքի և կենցաղի վրա: Ծեսը ներառում է վարքի այն ձևերը, որոնք իրենց էությամբ նշանային են, խորհրդանշական: «Ծես» հասկացության տակ սովորաբար ենթադրվում է ստանդարտ, հաստատուն գործունեության հետևողականությունը, որն ունի արարողական բնույթ: Ծեսը լայն տարածում ունի հավատալիքներում, կրոնում, կենցաղում: Ծեսը խորհրդանշական ձևերով վերարտադրում է նաև ժողովրդի անցյալի կարևոր փուլում կատարված իրադարձությունները և դրանց միջոցով ապահովում ազգի, հասարակության միասնականությունը: Ծեսերն աչքի են ընկնում իրենց

պատմական և ճանաչողական արժեքներով: Եթե մշակույթի ժառանգորդման առաջին ձևը համարենք ծեսը, ապա երկրորդը ծիսակարգն է: Այն ներառում է ավանդական գործողություններ, որոնք ուղեկցում են մարդուն կյանքի և գործունեության կարևոր պահերին: Ծեսերը անգնահատելի դեր ունեն՝ յուրովի լրացնելով ավանդույթի ընդհանուր կողմերը, որի շնորհիվ ավանդույթը դառնում է միասնական մի ամբողջություն: Դրանցում ժողովուրդը հանդես է գալիս որպե՛ս ստեղծագործ, որպե՛ս գործիչ, որպե՛ս քննադատ Ա.Կ.Գեղամյան, [Ծեսը, ծիսակարգը և սովորությունը՝ որպես մշակույթի ժառանգման և փոխանցման մեխանիզմներ]: Նախադպրոցական տարիքի երեխաների ներդաշնակ հոգևոր զարգացման կարևոր խնդիրներից մեկը ազգային մշակույթի յուրացումն է՝ ծեսեր, տոներ, որտեղ նրանք դառնում են այս ամենը կրող և ակտիվ փոխանցող: Ազգային ծեսերը այն միջավայրն է, որը մանկան ընդհանուր զարգացման համար ստեղծում է պարարտ հող: Այն ծեսերը և տոները, որ հայ ժողովուրդը նշում էր դեռևս 100 տարի առաջ, շատ քիչ են պահպանվել մեր կենցաղում: Հայաստանի Հանրապետության առանձին մարզերում շարունակում են նշել Վարդավառը, որոշ տեղերում (մասնավորապես Գեղարքունիքի մարզ), մասամբ նշում են Համբարձումը, իսկ Զատկի, Տյառնընդառաջի, Սուրբ Խաչի որոշ ծեսեր պահպանվել են համարյա ամենուր: Ուսումնասիրողները հայ ժողովրդի տոնացույցում բացահայտում են նրա վաղնջական շերտերը, տեսնում արևի ու կրակի, ջրի ու հողի պաշտամունքին նվիրված հանդիսություններ: Իրենց ծագումով դրանց զգալի մասը գալիս են մեր ժողովրդի ձևավորման շրջանից և պատմության ընթացքում ձևափոխությունների ենթարկվելով մինչև այսօր հնարավորություն են տալիս վերլուծել և թափանցել մեր մշակույթի վաղնջական շերտերը:

1.1. Բերքի Տոն - Խաղողաձեւ

Բոլորին ծանոթ է Մարիամ Աստվածածնի վերափոխման կամ խաղողօրհնեքի տոնը:Այն ևս հանդիսանում է Հայ Առաքելական եկեղեցու հինգ տաղավար տոներից մեկը:

Ըստ ավանդույթի Մարիամ Աստվածածնը Քրիստոսի խաչելությունից հետո 12 տարի շարունակ այցելում է որդու գերեզմանին և աղոթում: Սակայն մի օր աղոթքներից մեկի ժամանակ նրան է այցելում Գաբրիել հրեշտակը և նրանհայտնու դեպի երկինք իր վերափոխվելու մասին: Քրիստոնեության ընդունումից հետո Մարիամ Աստվածածինն ընդունեց Անահիտին վերագրվող բոլոր հատկությունները : Իսկ Անահատական տաճարները վերածվեցին Աստվածածին եկեղեցիների: Անահիտին նվիրված տոները վերագրվեցին Աստվածածանին, քանի որ ժամանակին Անահիտի մեջ էին ամփոփված կնոջ և մայրության բոլոր առաքելությունները: Իսկ Խաղողօրհնեքի ավանդույթները շատ ավելի հին են քան Քրիստոնեությունը և կապում էին Նավասարդի տոնակատարությունների հետ: Հնում Անահիտ Աստվածուհուն է նվիրված եղել նաև խաղողօրհնեքը, որը նշվել է որպես բերքի տոն: Խաղողօրհնեքի առաջին պտուղները նվիրաբերել են Անահիտին:

Հայոց դաշտերում և այգիներում փառաբանման ծես է կատարվել, որից հետո էլ սկսվել է բերքահավաքը: Տոներին մասնակցել են բոլորը, ինչն ուղեկցվել նէ տոնին հատուկ երգերով, պարերով և խաղերով:

Քրիստոնեության ընդունումից հետո Խպաղողօրհնեքի տոնը միացվեց Մարամ Աստվածածնի վերափոխման հետ: Սակայն այդ օրը եկեղեցում օրհնվում է միայն խաղողը, քանի որ այն համարվում է ազնվագույն մրգերից մեկը և, բացի այդ խաղողից է պատրսատվում նաև պատարագի գինին:

ԳԼՈՒԽ 2. ՏՈՆԵՐԻ ԵՎ ԾԵՍԵՐԻ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՄԱՆ ԱՌԱՆՁՆԱՀԱՏԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Նախադպրոցական տարիքի երեխայի ներդաշնակ հոգևոր զարգացման կարևոր խնդիրներից մեկը ազգային մշակույթի յուրացումն է՝ ծեսեր, տոներ, որտեղ նրանք դառնում են այս ամենը կրողը ու ակտիվ փոխանցողը: Նախադպրոցական տարիքի երեխայի խոսքի զարգացումը ծեսերի, տոների իրագործման ընթացքում տեղի է ունենում բնական, հաղորդակցական միջավայրում և մթնոլորտում: Ծեսի կազմակերպման ընթացքում երեխան խոսում և շփվում է հասակակիցների, մեծահասակների հետ, և սխալ կլինի մտածել, թե երեխայի խոսքը կարելի է զարգացնել միայն խոսքի զարգացման հատուկ պարապմունքների ժամանակ, կամ երբ հատուկ ուշադրություն ենք դարձնում նրա խոսքին: Նախադպրոցական կրթության մեջ ծեսերի կարևորության առանձնահատկություններից մեկն էլ այն է , որ երեխայի անձի զարգացման բոլոր ոլորտները զուգահեռ զարգանում են ծեսին նախապատրաստվելու և այն իրագործելու գործունեության ընթացքում:

Երեխաները ծեսի կազմակերպման ընթացքում շփվում և հաղորդակցվում են: Նրանք յուրովի նախագծում են իրենց անելիքը, քննարկում ընկերների հետ: Ծեսի կազմակերպման ընթացքում դաստիարակը ծեսի ու գործողությունների մասին անհրաժեշտ տեղեկություն է հաղորդում: Երեխաները պատմում են իրենց իմացածը և դրան ավելացնում նորը: Երեխան իր գործունեության բոլոր տեսակների զուգահեռ խոսում է, պատմում, թե ինչ է անում, կարծիք հայտնում, նկարագրում, հարց տալիս ու պատասխանում հարցերի: Այս ամենը բնականաբար, խոսքի զարգացման հատուկ պարապմունքներից ոչ պակաս նպաստում է երեխայի խոսքային կարողությունների զարգացմանը: Նախ նշենք, երեխան ավելի շատ սովորում է լսածը գործողության վերածելով, քան մենակ լսելով:Այդ իսկ պատճառով ծեսերի և տոների իրագործումը երեխաների մասնակցությամբ շատ արդյունավետ միջոց է այդ ամենին հասնելու համար, քանի որ ծեսերի կազմակերպումը ամբողջությամբ խաղ է և գործողությունների շարան:

Ներկայացնենք, թե ծիսական գործողությունները ինչպես են ազդում երեխայի խոսքի, ինչպես նաև խոսքին նպաստող մյուս ոլորտների՝ սոցիալական, հուզական, մտավոր զարգացման վրա: Շատ կարևոր է երեխային ներգրավել ծեսի նախապատրաստական աշխատանքներին: Այդ նախապատրաստական

աշխատանքները հիմնականում ծիսական պարագաների պատրաստումն է։ Այս գործողության ընթացքում երեխաները հնարավորություն են ունենում նկարելու, ներկելու, կտրելու և տարբեր նյութերից ծիսական պարագաներ պատրաստելու։ Այս ընթացքում երեխաները խոսում են ծեսի մասին։ Նրանք իրենց երևակայությամբ կարող են հորինել ու ավելացնել նոր դրվագներ, պատմել ու ավելացնել (այսինքն խաղալ) այն ինչ իրենց հոգուն ու միջավայրին է հարազատ։ Հենց այն ամենը շատ մեծ ազդեցություն է թողնում երեխայի խոսքին նպաստող՝ սոցիալական, հուզական և մտավոր զարգացման վրա։

2.1. Ծիսական խաղերի իրականացում

Ինչպես գիտենք խաղը երեխայի խոսքի զարգացման ամենակարևոր միջոցն է։ Ծեսերի ամբողջական իրականացումը ինքնին կարելի է համարել խաղ, սակայն մենք ունենք պարզ ու գեղեցկ ծիսական խաղեր, որոնց իրականացման միջոցով կարելի է ունենալ մեծ արդյունք՝ երեխայի զարգացման հարցում։ Ծեսն այն միջավայրն է, որը երեխային տալիս է հնարավորություն խաղալ ազատ կամ ունենալ դերային խաղեր։ Ազատ խաղը երեխային տալիս է ինքնադրսևորվելու հնարավորություն։ Ծեսի ընթացքում դերային խաղը օգնում է երեխային յուրացնել ծանոթ ու անծանոթ երևույթները, հասկանալ դրանց դերն ու նշանակությունը, իրենց վրա որոշակի պատասխանատվություն վերցնել, նոր տեղեկություններ ստանալ ու զարգացնել ունեցած հմտությունները։ Ծիսական ու մանկական խաղերը ազդում են երեխայի խոսքին նպաստող մյուս ոլորտների՝ սոցիալական, հուզական, մտավոր զարգացման վրա։ Ինչպես նշեցինք ծեսի իրագործումը ինքնին խաղ է: Երբ երեխան կատարում է երկրագործի աշխատանք՝ դա ևս խաղ է, որ երեխան խաղում է՝ կրկնօրինակելով հայրիկին, պապիկին, մայրիկին և այլն։Նա փորում է, ջրում, տնկում։Դա արվում է խմբակային, որտեղ երեխան ձեռք է բերում հերթով գործողություն կատարելու, մեկը մյուսին զիջելու կարողություն։ Ամենակարևորը՝ երեխաները հայտնաբերում են, որ մյուսների հետ խաղալն ու աշխատելը հաճելի է։ Այս ամենը շատ արդյունավետ ազդում է երեխայի սոցիալակն զարգացումման վրա։ Ծիսական խաղերը շատ դրական են ազդում նաև երեխայի զգացմունքային զարգացման վրա։ Խաղի ժամանակ նրանց մոտ դրսևորվում է վախեր (օրինակ՝ ձուն կռվեցնելու ժամանակ կարող է իր ձուն կոտրվել), հույսեր (որ ամպայման ինքն է հաղթելու), ուրախություն (հաղթելու դեպքում): Ծիսական խաղը շատ կարևոր ազդեցություն է գործում երեխայի մտավոր զարգացման վրա։ Ինչպես գիտենք օրինակ կան ձվախաղեր ու ընկուզախաղեր, որոնք զարգացնում են երեխայի իմացական հմտությունները։ Իմացական հմտությունների հարցում մեծ նշանակություն ունի նաև երեխաների հետ կազմակերպած երկրագործի աշխատանքները, ինչի շնորհիվ երեխան ձեռք է բերում գիտելիքներ բնության երևույթների մասին և հարստացնում բառապաշարը նոր բառերով։ Այդ խաղերի միջոցով նրանք փորձում են կապեր գտնել լսած տեղեկությունների ու կատարած գործուղությունների միջև, ստեղծագործել ու

ավելացնել նորը: Նրանք փորձարկում են այդ ամենը և սովորում փորձի ու սխալի միջոցով: Քանի որ ազգային ծեսերից շատերը առնչվում են բնության հետ հիմնականում պետք է կազմակերպվում են բացօթյա միջավայրում: Ինչն էլ իր հերթին նպաստում է երեխայի աճի և զարգացման համար: Երեխայի զարգացման բոլոր ոլորտները, այդ թվում՝ խոսքային և մտավորը, նկատելիորեն առաջադիմում են բացօթյա միջավայրի հետ շփվելու ընթացքում: Երեխայի և բնության հետ ստեղծվում է ներդաշնակ կապ:Ինչպես նաև բացօթյա միջավայրը հզոր միջոց է գեղեցիկն ընկալելու: Ներկայացրած դրույթները գործնականում կիրառելով համոզվում ենք, որ իրոք ծեսը կարևոր նախապայման ու հարմար միջավայր է երեխայի խոսքի զարգացման, աշխարհընկալման ու հաղորդակցման համար: Նախադպրոցական ուսումնական հաստատության սանի համար ազգային ծեսի ճանաչման ամենաարդյունավետ ձևը խաղն է, այդպես ավելի տպավորիչ ու հասանելի է, հասկանալի, գործնական: Նախակրթարանում գործունեության հիմնական ձևերը իրականացվում են խաղի միջոցով: Խաղը զարգացնում է երեխայի

- ուշադրությունը
- հիշողությունը
- երևակայությունը
- ստեղծագործելու կարողությունը
- հաղորդակցման կարողությունը
- շարժողականությունը

Նաև համոզված եմ, որ ծիսական խաղերը ևս շատ դրական ձևով են ազդում երեխայի խոսքին նպաստող ոլորտների՝ սոցիալական, հուզական ու մտավոր զարգացման վրա: Երբ երեխաները երկրագործի աշխատանք էին իրականցնում, շատ պարզ ու հստակ պատկերացում ունեցան, թե ինչպես կարելի է ծառերն ու բույսերը խնամել, ինչպես քաղել խաղող տոնին օգտագործելու համար: Պատկերացրին մարդու և բնության սերտ կապն ու այս ամենը ծիսական միջավայրում: Ըմբռնեցին ծեսի նշանակության կարևորությունը: Հարստացրին իրենց բառապաշարը նոր բառերով: Թեմատիկ միջոցառումների կողքին այսօր իրենց ուրույն տեղն են զբաղեցնում ազգային տոներն ու միջոցառումները: Դահլիճը ձեւավորվում է ազգային զարդանախշերով, և նոր շունչ է ստանում ազգային տարազը, որով երեխաները զգեստափոխվում և հոգեպես կապվում են իրենց նախնիների հետ:

2.2. Բերքի Տոնի- Խաղողածեսի կատարումը մանկապարտեզի ավագ խմբում

Տոնակատարությունը և՛ երեխաների, և՛ մեծերի համար է: Դրա հիմնական մասնակիցները դառնում են երեխաները և ծնողները: Նախընտրելի է մանկապրտեզ հրավիրել նաև տատիկների, իսկ եթե բացակայում են, ապա նրանց փոխարինում են երիտասարդները: Այդ միջոցառումը մեծ խորհուրդ է պարունակում: Սովորաբար մանկապարտեզի հանդեսներինն մասնակցում են մայրիկներն ու հայրիկները, և ստվերում են մնում հատկապես տատիկները:Կարևոր է, որ երեխան փոքրուց սովորի հարգել և օգնել մեծերին :

-**Բացատրագիր**

«Ազգային տոներ և ծեսեր» թեման ուղղված է երեխաների մոտ ձևավորել պատկերացում ավանդական հայ ընտանիքի կյանքի ու կենցաղի, ապրելակերպի ու ավանդույթների, վարքի ու բարքի մասին: Ձեռք բերված գիտելիքների միջոցով սաներին մոտեցնել մեր ազգային արմատներին և սկզբունքներին, ինչը կոգնի նրանց ավելի ամուր կանգնել հայրենի հողի վրա, զգալ Հայրենիքի ուժն ու զորությունը: Տոներն ու ծեսերը կատարում են նաև էթնիկ ավանդույթների կողմնորոշման, հասարակական հարաբերությունների կարգավորման գործառույթ:

Այդ շրժանակներում երեխաների հետ պատրաստում ենք ծիսական պարագաներ, խաղում ենք ծիսական խաղեր, կազմակերպում ենք փոքրիկ բենմադրություններ, և արդյունքում նպաստում ենք դրանց տարածմանն ու զարգացմանը:

-**Նպատակ**

Ձևավորել համապատասխան միջավայր,

Առաջացնել հետաքրքրություն ծեսի նկատմամբ,

Ճանաչելի դարձնել ծեսի խորհուդը,

Խթանել երեխաների մասնակցությունը բարքահավաքին,

Սովորեցնել բանաստեղծություններ,

Ծանոթացնել ազգային մշակույթի մեջ խաղողի խարհրդանշական դերին:

-Վերջնաարդյունքներ

Կիմանա տոնի խորհուրդն ու կարևորությունը, ազգային սովորությունները,

Կմասնակցի բերքահավաքին,

Կիմանա խաղողի տեսակները,

Կկատարի խաղողին նվիրված ծիսական երգեր բանաստեղծություններ,

Կպատրաստի խաղողի հատիկներից տարբեր պատկերներ, կերպարվեսի աշխատանքներ,

Կդրսևորի հետաքրքրություն հայակական ավանդույթների նկատմամբ:

-Բովանդակություն

1. Բանաստեղծության ուսուցում,
2. Երգի պարի ուսուցում,
3. նակարում են բերքահավաք,
4. Բերքավաքը պատկերող կտավների ուսումնասիրում,
5. Տեսահոլովակների դիտում:

2.3. Միջոցառման պլան

Թեմա- Բերքի տոն- Խաղողաձեւ

Խումբ - 5-6տ ավագ խումբ,

Տևողությունը- 7 պարապմունք

Մեթոդները- Մեծ խմբերով, փոքր խմբերով , անհատական

Դիտումներ -զբոսանք մոտակա այգի,

Թեմատիկ հոլովակի դիտում ազգային տոների և ծեսերի վերաբերյալ

Նախապատրաստական աշխարանքներ -Ծնողներին տեղեկացնել միջոցառման մասին:

1-ին օր- Երեխաները ծնողների և դաստիարակի հետ կմասնակցեն խաղողի բերքահավաքին:

2-րդ օր-Կմասնակցեն խաղող ճզմելու և գինի պատրաստելու արարողությանը

3-րդ օր –Երեխաները, տատիկների, ծնողների և դաստիարակի հետ կձևավորեն զամբյուղները:

4-րդ օր – Դահլիճները կձևավորեն ազգային տոնին և ծեսին համապատասխան իրերով (տակառ, մրգով զամբյուղներ, երկանք, խնոցի, տարազային սփռոցներ):

5-րդ օր -Խթանման փուլ- Երեխաները ներկայացնում են թե ինչ գիտեն ազգային տոների,ծեսերի վերաբերյալ:

Ի՞նչ տոներ և ծեսեր են նշում իրենց ընտանիքներում:

Երեխաների պատասխանները նույնությամբ գրվում է գրատախտակի վրա:

6-րդ օր-Ընթացք- Բացման խոսք: Դաստիարակը ներկայացնում և պատմում է տոնի պատմությունը

Իմաստի ընկալման փուլ – Սկսվում է միջոցառումն, որն ուղեկցվում է ազգային երգ ու պարով: Միջոցառման ամբողջ ընթացքում, բոլոր բանաստեղծություններն ու ներկայացումները ամբողջանում և լրացվում են ազգային պարերով, երգերով և խաղերով: Միջոցառման ավարտին երեխաների նվիրում ենք օրհնված մրգերի և խաղողի փոքրիկ զամբյուղներ, որոնք ծնողները նախապես տարել էին եկեղեցի:

Կշռադատմաքն փուլ- Հաետևյալ հարցերի միջոցով դաստիարակը ամփոփում է միջոցառումը՝

1. Ի՞նչ իմացաք ազգային տոների և ծեսերի մասին

2. Ո՞րոնք են Բերքի տոնի հերթական արարողակարգերը(պատմել մի քանի բառով)

3. Ո՞ր արարողակարգն ավելի շատ դուր եկավ ձեզ

4. Ի՞նչ նոր բան սովորեցիք

5. Հետքրքի՞ր էր ձեզ համար տոնը

ԿԱՐԾԻՔՆԵՐ

Այս միջոցառումն, ինչպես նաև բոլոր ազգային տոներն ու ծեսերը սրտամոտ են երեխաներին, դրանք հայեցի դաստիրակության և կրթության գեղագիտական, բարոյական, ինչու չէ նաև պատմական անցյալն իմանալու, գնահատելու և սովորելու հրաշալի դասեր են :

Միջոցառումները կարևոր ազդեցություն են թողնում ծնող –երեխա, ծնող-դաստիարակ հարաբերություններում:

Միջոցառմանը ներկա բոլոր հյուրերն ու ներկաները՝ համայնքի ղեկավար, պարտեզի տնօրեն, ծնողներ և այլք, փաստում են այն մասին, որ միջոցառումը հասավ իր նպատակին, որի արդյունքում երեխաները հասկանում են տոնի իմաստը, գիտեն ծիսական երգեր, պարեր և խաղեր, կարողանում են տարբերել ծիսական պարագաները, կերպարները, շփման արդյունքում զարգանում է խոսքը և ակտիվանում բառապաշարը: Միջոցառման ընթացքում երեխաները ձեռք են բերում ինքնավստահություն և վստահություն իմ հանդեպ, որի արդյունքում ավելի ենք մտերմանում և ավելի մեծ սիրով են հաճախում մանկապարտեզ:

ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ

Այսպիսով հետազոտության արդյունքում տեսական գրականության արդյունքում եկանք մի շարք եզրահանգումների, ուսումնասիրության և վերլուծության, ծեսերի և ազգային տոների ուսումնասիրման

1. Որ ազգային տոների և ծեսերի կազմակերպման առանձնահատկությունը՝ դա ազգային մշակույթի յուրացումն է:

2. Առանձնահատկությունը այն միասնական գործողություններն են, որոնք համախմբում են մարդկանց, նրանց մտքերը, գաղափարները, միասնական գործողությունները:

3. Ազգային տոների և ծեսերի կազմակերպումը ունի մի շարք առանձնահատկություններ, որոնք պահանջում են տեխնոլոգիական, երաժշտական, պատմական, լեզվական լրացուցիչ կրթության լուծումներ:

4. Նախադպրոցական տարիքի երեխաների զարգացման և կրթական չափորոշիչների հիմքում ընկած է այն համոզմունքը, որ երեխաների զարգացումը բազմակողմանի է, քանի որ ազգային ոգով զարգացմանը զուգընթաց զարգանում է երեխայի խոսքը և լեզուն, զգացմունքները:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ

1. [Հայկական ծեսերը]Ռիմա Ռստկյան
2. [Ազգային տ ոներ] Ա. Սարգսյան
3. https:// https://greeks.am/azgayin-toner/
4. www.armgeo.am/ancient-armenian-holidays/
5. [Հայ ժողովրդական տոներ] Խառատյան-Առաքելյան
6. [Ծեսը, ծիսակարգն, որպես մշակույթի ժառանգման և փոխանցման մեխանիզմ] Ա. Գեղամյան